

FÜZESABONYI

A VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK TÁJÉKOZTATÓJA

KÖSZÖNTJÜK MÁRCIUS 15.-ÉT!

Március 15-én reggel fél 9 tájban egy csoport fiatalember lépett ki a Pilvax Kávéházból és indult sietősen, rendezetlen menetben a közeli egyetem felé. Arcukba havas esőt vert a szél.

Hányan voltak? Negyvenen? Nyolcvanan? Nem tudjuk pontosan. Annyi biztos, hogy kevesen. Elenyésző szám a százezres városban.

Maroknyi fegyvertelen csapata Pesten állomásozó hétezer császári katonával, a budai vár ágyúival szemben.

Lucskos utcán gyalogolt a kis csoport; kitért útkülből targonca, lovas szekér. Nem kiabáltak, nem énekeltek, még ütemre sem léptek. Mégis, amerre elhaladtak, kinyílt az ablak. A boltosok az üzletajtóból mutogattak rájuk, a járókelők ámulva álltak meg. Itt is, ott is lelépett valaki a járdáról, és csatlakozott a menethez.

Elöl nyurga, barna arcú fiatalember haladt, szigorú, elszánt tekintettel. Petőfi.

Mentek, hogy maguk mellé vegyék az egyetemistákat, talpra állítsák a pesti népezreit - kiverekedjék a magyar szabadságot, vagy meghaljanak érte.

Jegyezzük meg ezt a képet.

Másik kép ugrik elénk. Beláthatatlan tömeg! Húszezer ember... legalább ennyi. Az eső szakad, délután van, már sötétedik, vonul zajongva a húsz ezer ember Pestről, át a hajóhídon, a Várba, hogy a maga akaratát kényszerítse a nagyméltóságú helytartótanácsra, és megnyissa a jobbagyfelszabadítás apostolának, Tánácsicsnak börtönajtáját. Az a maroknyi fiatal toborozta néhány óra alatt ezt a tömegtelen népet!

Mennyi felvonulást, mennyi ünneplést és rohamot, mennyi vért és gyászt látott a

Duna-part, a Vár e másfél évben, 48 tavaszától 49 ősziéig!

Itt fogadták ezrek, négy héttel március 15. után Batthyányt, Kossuthot, Széchenyit, a Pozsonyból Pestre érkező új magyar kormányt.

Itt, a pesti Duna-part egyik palotájában állt fel július 11-én az országgyűlés, és kiáltotta Kossuth szavára: "Megadjuk!" A 200 ezer katonát, a 42 millió forintot a fenyegetett ország, a függetlenség védelmére!

Itt, a hajóhídon rángatta ki hintájából szeptember végén a tömeg Lamberg grófot, és végzett vele.

Idé vonult be 1849 január első napjaiban Windischgraetz hercege a császári hadakkal, még mielőtt a nemzet kiállította és felgyezerte volna a 200 ezer embert.

Itt hitte Windischgraetz, hogy megtörte a magyar ellenállást, hiszen akié a főváros, azé az ország.

Innen vonult ki a császári had, halálos riadalomban, mikor Kossuth mégis kiállította, elindította az erős magyar sereget... Buda várán újra magyar zászló! Ezt is látta 49 késő tavaszán a felégetett, rommá lőtt Duna-part.

Látta pár hónappal később a láncra vert rabok menetét. Szuronyos örök hajtották őket a kaszárnya-börtön, a sárga falú Újépület felé. Nyelte őket az Újépület. Főnemest, parasztot, ágyúöntőt, alispánt, partizánharcost, hogy soha többé ne pillantsák meg a napvilágot, vagy aki igen, megtörtén, reménység nélkül.

Miért?

Teleírhatnánk egy könyvet forradalmi gyűlések, vonulások, összecsapások, megnyert és elvesztett ütközetek, hőstettek és árulások eseményeivel.

De bennünket nemcsak a tettek érdekelnek. Nem egyedül az, hogy mi történt, hanem, hogy miért.

Nemcsak ismerni, érteni is akarjuk a történelmet.

ÜNNEPI PROGRAM

2001. március 15. 10 óra, Telepi Hősi Emlékmű
(rossz idő esetén Művelődési Központ)

Himnusz

Köszöntő: Gulyás László polgármester

Ünnepi szónok: Sós Tamás, a Heves Megyei Közgyűlés elnöke

Koszorúzás: önkormányzat, intézmények, pártok és társadalmi szervezetek

Ünnepi műsor: Remenyik Zsigmond Gimnázium, Postaforgalmi Szakközépiskola és Kollégium irodalmi műsora

Szózat

1848-49: Nemzetőrök Heves megyében, Füzesabonyban

Nemzetőrség - a köznyelvben csak néphadseregnek nevezett alakulatok gyökerei a francia polgári forradalomig (1789) nyúlnak vissza. Itt Lafayette szervezte meg elsőként csapatait. Tiszteit és altiszteit maga választotta. Rendelgetése eleinte csak az ország határain belüli működés volt, de a forradalmi háborúban határon túl is kénytelenek voltak alkalmazni a nemzetőrséget.

Magyarországon is a polgári elemekből szervezett katonai alakulat feladata elsősorban a belső rend fenntartása volt, de tagjai a nemzetőrök, kivált a Délvidéken, szorosabb értelemben vett katonai feladatokat is teljesítettek. A nemzetőrség tagjai a rendes katonaság hasonló fokozatú tagjaival egyenlő rangúak, díjat azonban, míg csak helybeli szolgálatot teljesítettek, nem kaptak, és rendkívüli eseteket kivéve, tulajdon községük határain kívül szolgálatot tenni nem is tartoztak. A minisztérium igazgatása alá tartozó nemzeti őrsereget az 1867. XI. tv. szüntette meg. Szerepét a későbbi korokban a polgárőrség vette át.

1999-ben jelent meg a Heves Megyei Levéltár „1848-as nemzetőrök Heves és Külső Szolnok vármegyében” c. kötete. A levéltár ezúttal nemcsak kutatókra gondolt: 15 ezer nevet tartalmazó kötetben valamennyi, Heves és egykori Külső-Szolnok vármegye területén élő család megtalálhatja ismerőseinek, rokonainak nevét, akik 1848-ban jelentkeztek vagy a nemzetőrségbe összeírták őket. A kiadvány a teljesség igényével készült, így egyaránt hasznos a témával közelebbről foglalkozók, s a településük története, ill. családjuk múltja iránt érdeklődők számára.

A forráskiadványban közzétett anyag felöleli a Heves Megyei Levéltárban található nemzetőri összeírások teljes sorozatát. A nemzetőröket ugyanis 1848-ban nem egy alkalommal vették lajstromba: Heves megyében először május júniusban, utoljára az őszi, téli hónapokban, de közben is keletkeztek különböző célzatú és tartalmú listák. Mindezeket az adatokat a kötet szerzői úgy összegezték, hogy a nemzetőrök betűrendes névsorai a települések zászlóalji beosztási rendjében olvashatók. Feltüntették az életkort, foglalkozást, vagyoni és társadalmi állapotot, lakóhelyet, az esetleges beosztást, tisztségét és fegyverzetet.

A nemzeti őrsereg létrehozásának szükségessége 1848. március 15-én fogalmazódott meg mind a pozsonyi országgyűlésen, mind a pesti 12 pontban. Hivatalosan az 1848. XXII. Tv. rendelte el megalakítását. Eger városa március 19-én hozott

határozatot a polgári őrsereg megerősítéséről. Célja: „...a közbéke és rend fenntartása, úgy a személy, s vagyombeli bátorság feletti őrködés” volt, s alkalmasságukat illetően a következőt írták elő: „...tagjai csupán azon polgárok, és vagyonnal bíró lakosok lehetnek, akik valamely becsület szennyező tétellel nem bélyegzettek, vagy épen közfenyíték alatt nem léteznek... szabad ajánkozás, illetőleg vállalkozás útján fognak összeírtni. Ideiglenesen saját ruháját használhatandja, fővegén egy nemzeti színű kokárdát - balkarján pedig Nemzeti színű szalagot viselend... Jelvényük sárga rézből Nemzeti czimer koszorúval környezve.” Fegyverzetük a helyi rendelet szerint: „...kettős vagy egyes csövű egyszerű vadászfegyver vagy egy öles nyelre szegezendő lándzsa.”

A két főosztály (puskás, lándzsás-vezetői az őrnagyok) századokra oszlott, élükön a századossal.

Március 24-én Blaskovics Gyula első alispán már Eger és Gyöngyös városának alakuló polgári őrségéről tesz jelentést Batthyány Lajos miniszterelnöknek. Előtte két nappal a miniszterelnök kérte levélben az alispánt, hogy a városokban és a népesebb helyeken gondoskodjanak az őrsereg felállításáról, állandó választmány megalakításáról. Ez utóbbinak a nemzetőrség szervezése és a végrehajtói hatalom (független magyar minisztérium) védelme volt a feladata a közigazgatás területén. Az alispán utasította a fő-és szolgabírákat, hogy kerületükben már fennálló és alakulófélben lévő nemzetőrségről - létszám, székhely, fegyverzet stb. - időszakosan jelentést tegyenek.

A Mátra és a Tarna járásból később jelentették, hogy a „...nép szántás vetéssel lévén elfoglalva, most ilyes intézkedések végett össze hívni nem lehet” ... és számos kisebb helyeken a katonaság felőli elfogult nézetekből a tudatlan köznép iszonyatot látszik érezni a Nemzeti Őrseregbe állás iránt. “

A Gyöngyösi járásban több helyen a szőlőéjszma - azaz a borkilenced - elengedésétől tették függővé a férfiak a szolgálatba lépésüket. Gyöngyösön viszont kimondottan jól ment a nemzetőrség szervezése, néhány nap alatt több mint 600 fő került összeírára.

A nemzeti őrseregről intézkedő törvény megalkotásáig még az alábbi helyiségek állapotáról érkeztek be számszerű adatok: Adács 150, Gyöngyöshalász 20, Hatvan 70, Pásztó 108, Heves 108 fő.

Az 1849. Évi XXII. tv. a nemzeti őrseregről már kötelezővé tette és részletesen

szabályozta megalakításának mikéntjét. Meghatározta az életkori határokat (20 éves kortól 50 éves korig) és a vagyoni, jövedelmi kritériumokat (1/2 telek birtok vagy ennek megfelelő értékű ingatlan kizárólagos tulajdonjoga, ill. 100 pengő forint évi tiszta jövedelem).

A törvény előírása elvileg mindenkire azonos módon vonatkozott, végrehajtásában mégis a helyi körülmények figyelembe vételét rendelte el Batthyány miniszterelnök. Április 21-én kiadott rendeletében úgy intézkedett, hogy azokon a helyeken, ahol ellenszenv mutatkozna, az összeírást ne kezdjék meg, majd május 25-i rendeletében már egyenesen megtiltotta a lajstromba vételt.

Április végére Füzesabonyban 300 volt a nemzetőrök száma, Mezőtárkányban 100-an jegeztették be magukat.

A vármegye állandó bizottmánya a szolgabírói jelentések alapján csak a javasolt településeken rendelte el a felfegyverzés megkezdését. Ez viszont sem ekkor, sem pedig a későbbiekben nem volt problémamentes, ami részben abból adódott, hogy nem állt rendelkezésre megfelelő mennyiségű és minőségű fegyver.

A nemzetőri létszám gyarapodását nem csupán a népesség „hozzáállása” hátráltatta, hanem a helyi hivatali apparátusok törvényértelmezési gondjai is. Pl. Mezőtúr városa kérésére a miniszterelnök távollétében Deák Ferenc értelmezi a nemzetőri szolgálat alá tartozás feltételeit. Deák levelében leírja, hogy „...ha egy apának több gyereke van, akik saját vagyonnal vagy jövedelemmel rendelkeznek, mindannyian kötelesek nemzetőri szolgálatra, de ha mindezek egy osztatlan vagyonnal bírnak, s külön jövedelmük sincs, az esetben az apát, vagy helyette bármelyik fiát kell felvenni. Ha az anya és vele együtt élő fiúk össze vagyona eléri a törvényben előírt mértéket, ezen fiúk közül egy a nemzetőrök közé írandó. “

Április végén Eger város egy vadász század felállítását kérelmezte a miniszterelnöknél, amit szintén Deák válaszolt meg: „... a század felállítása nem helyeselhető, mert a nemzetőrségben semmi nemű elkülönzés és így cast színezetű osztályok az egyenlőség elvénél fogva el nem tűretnek... “

Május 18-án a miniszterelnök felhívásban kéri az összeírási íveket a megyéktől. Mint már említettem, a megye járásainak, sőt településeinek a nemzetőrséghez való hozzáállása elggé megosztott volt.

Május 25-én Eger városa a maga összeírását 12 darabban átküldte az alispá-

ni hivatalba. Az összeírással kapcsolatosan többször is kiegészítést és hiánypótlást rendeltek el: május 30-án a papok összeírását is elrendelik, június 13-án a képességgel nem bíró, de szolgálni kívánó egyének felvételéről intézkedtek.

Június 13-án már tényként közölték, hogy befejeződött az összeírás, és a város 12 negyedében összeírt nemzetőrök száma akkor 2032 volt.

A gyöngyösi járásban 23 településen 1880 fő, a Tarna járásban 2719, a Tiszai járásban 4848 fő, míg a mátrai járásból 825 főt írtak össze. A külön összesítésben szereplő 3 város Eger, Gyöngyös, és Mezőtúr létszáma 3800 fő. A megye ismert összlétszáma 14 072 fő volt.

Sort kerítettek a zászlóaljok felállítására is. 3 zászlóaljba (Eger, Gyöngyös, Mezőtúr központokkal) besorolták a megye településeit, parancsnokká pedig Lenkey Károlyt, Almássy Ernőt és Mesterházy Istvánt nevezték ki.

A nemzetőrség működésében gyökeres változást hozott a hadügyminiszter július 13-i rendelete, mely a Heves megyei nemzetőrök Délvidékre történő vonulásáról intézkedett. A gyülekezést Hevesen jelölte ki, hogy onnan lehető leggyorsabban Szegeden keresztül Kúlára induljanak az illír lázongók megfékezésére. A július 15-i megyei bizottmányi ülés 3000 nemzetőr kirendelését határozta el, s egyúttal intézkedett az ajánlkozó önkéntesek összeírásáról. A tervezett létszám helyett csak 1000 fő jelentkezett. Még azokról a településekről sem volt túl nagy a tolongás, amelyekről korábban a legnagyobb számban voltak önkéntesek. „Azoka települések is, amelyek a haza megmentésére minden erőjüket, sőt életüket is feláldozzák, ... most vonakodtak jelentkezni, mivel ... jelen körülmények közt, midőn minden nemű élet neműik kint a mezőn hevernek, s még el nem takarítottak.” Gyöngyösről 28, Egerből 336 fő jelentkezett szolgálatra. A toborzott egységeket kalandos körülmények között vezették a Délvidékre, szolnoki csapategységesítések után. Az eredeti terv szerint az őrseregnek hajóval kellett volna Szolnokról tovább utaznia, e helyett szekereken folytatták útjukat: „... zavar, a rendetlenség, mind a vezetők, mind a vezetőek részéről igen nagy volt. Senki sem tudta, hol a százada, hol a tizede, hol a tisztje, mint hegyekből ömlő záporé, omlott a kocsi özön a varsányi csárda mellett Kun Szent Mártonnak rend és fegyelem nélkül.” Augusztus végéig a termerini, szenttamási, jareki harcokban vettek részt, majd négyhetes szolgálati idő letelte előtt engedélyt kaptak a hazajövetelre.

Miközben a nemzetőr alakulatok még a Délvidéken harcoltak, Batthyány Lajos egy augusztus 13-i rendeletében elismerte, hogy a nemzetőrsereg ilyen formájú mozgósítása eredménytelen, ráadásul túlzottan drága az utaztatás, ezért egy új önkéntes nem-

zetőrökből toborzott, jól felfegyverzett hadsereg létrehozását rendelte el, s egyben hatályon kívül helyezte minden korábbi, a nemzetőrök kimozdítására vonatkozó rendeletet. Heves vármegyére az itthon maradtakból egy 600 fős egység kiállítása hárult, melyet 3 zászlóaljba kívántak megszervezni. Szeptember 3-án Görgey Artúr Szolnokon várta a parancsnoksága alá rendelt nemzetőr sereget. Egy kétségbeesett levelében jelentette a miniszterelnöknek, hogy „képtelen az ellenség elébe vonulni, azon egyszerű oknál fogva, mivel seregem még nincs”.

Blaskovics Gyula első alispán szept. 18-án arról tájékoztatta a miniszterelnököt, hogy a megye legkorábban október 1-jére tudja kiállítani a féléves szolgálatra rendelt 600 nemzetőrt. Végül a megajánlott 600 főből a megye 541-et állított ki. A megye első 46 önkéntese szeptember 20-án érkezett meg Szolnokra. Másnap Görgey katonásan kemény levelet küld a vármegyének, melyben felháborodva írja: „Néhány helység a megye kebeléből a rá kivetett önkénteseket egy ingbe gatyába küldte be hozzám.” Közönyösséggel, gyávasággal vádolja a megyét, és nyomtatékosan kéri felruházásukat. „... én meleg, téli czélszerű, bár nem új, bár nem egyforma - ruházat nélkül a helységek önkénteseit el nem fogadhatom”. A megye erre sértődötten panaszkodott a Görgey a miniszterelnöknel, durvasággal, neveltelenséggel vádolva az őrnagyot: „oly kifejezésekkel illetni bátorkodott, melyeket honvédi őrnagytól, de még egy régibb idomú fekete sárga sinoros seregbeli tizedestől is várni alig lehetne...”

A heves vármegyei nemzetőrök egy részét később Pestre vezényelték. A zászlóaljaztán csatlakozott a Jellasicsot üldöző sereghez. Novemberben újabb 500 nemzetőrt kellett Heves vármegyének mozgósítani, immár többedjére.

1848 decemberében Schilik betörése után a megye által kiállított 1200 lovas egy része is nemzetőr volt, a 230 egri önkéntes vadász, 160 lovas nemzetőr. A megyebeliekből alakított 26. honvéd zászlóalj később részt vett a kassai csatában.

A mozgó nemzetőrség fokozatosan, majd az országos Honvédelmi Bizottmány november 27-én kiadott rendelete után hivatalosan is a honvédsereg részévé vált. Az önkéntes nemzetőri zászlóaljakat folyamatosan minősítették át honvédelakulattá. A rend és a polgári vívmányok védelmére hivatott állandó nemzetőrség azonban továbbra is megmaradt.

1848/49-es magyar nemzetőrség tipikus polgár-katonaság volt. Jellegénél, laza szervezeti kereténél fogva, valamint hiányos fegyverzete és még hiányosabb kiképzettsége következtében komoly harci feladatok ellátására nem volt alkalmas.

A levéltári források mintegy 300 füzesabonyi nemzetőrrel tesznek említést.

Valószínűleg vannak olyanok, akik többször szerepeltek az összeírásokban, amennyiben több nemzetőri kivezénylésen vettek részt. Érdekesége az abonyi névsornak, hogy néhány kivétellel szinte mindegyik személy földműves foglalkozású volt, így tisztsege sem nagyon volt, egyszerű köznemzetőrökként szolgáltak, szemben pl Besenyőtelekkel, ahol az összeírt nemzetőrök közül összesen egy nem közbirtokos volt, (Veress István szabó, 36 éves).

A 138 személyt tartalmazó füzesabonyi összesítésben a következő nevek szerepelnek, mindannyian az I. zászlóalj beosztottjai:

Földműves köznemzetőrök:

Név (kor): Antal Ádám 29, Antal Ferenc Ferenc id 26, Antal Ferenc Gáspár 20, Antal Gergely 22, Antal Gergely István ifj 27, Antal Gergely János 35, Antal Gergely József 42, Antal György Dávid 21, Antal György István 21, Antal György id 48, Antal István ifj 21, Antal József ? 39, Antal József György 42, Antal József János ifj 20, Antal Pál középső 24, Antal Péter id. 26, Bágyi Pál 26, Barta József 32, Bentze János ifj 27, Bocsi Dávid 26, Bocsi Gáspár 27, Bocsi János István 33, Bocsi Mihály 32, Bocsi Péter 27, Botsi György ifj 40, Botsi Ignác 34, Botsi Imre 29, Botsi János 35, Botsi József 35, Botsi Mátyás Antal 37, Czigliédi Dávid 43, Czigliédi Ferenc 34, Czigliédi Imre 26, Császár Antal 40, Császár György 28, Császár Imre 31, Császár József 24, Cseh János 40, Cséh János 24, Csemélyi András ifj 34, Csuha András 27, Csuha Imre 31, Fekete Antal 30, Gál András F. 43, Gál András középső 32, Gál András Márton 25, Gál Antal id. 26, Gál Imre 41, Gál Imre Új 31, Gál János középső 35, Gál József Mátyás 30, Gál József id 44, Gál Márton Imre 48, Gál Márton Imre 25, Gál Márton középső 28, Gál Mátyás 30, Gál Péter 21, Garmanitz György 31, Gulyás Antal 29, Gulyás István 41, Hanyi Mihály 26, Hanyi Péter 24, Hegedűs Gábor 26, Hegedűs György 25, Hegedűs István 24, Hegedűs János 23, Hegedűs József ifj. 28, Hegedűs Pál György ifj. 26, Hídvégi János 21, Kakuk András 39, Kakuk István 39, Kakuk Mátyás 32, Kalo János id. 29, Kalo József Mihály 21, Kalo Márton 20, Kóródi Czigliédi János 31, Korodi György 28, Korodi István 28, Korodi János 40, Korodi Mátyás 26, Kovács András 22, Kovács Mihály ifj. nemes 45, Lentsés István 28, Lőrincz András 33, Nagy István 48, Nagy János 35, Nahotzki Mihály 26, Német János 40, Oláh István 37, Pál Antal ifj 41, Pap János 26, Pápai Antal 30, Pápai József 25, Pásztor János 36, Pásztor János ifj. 23, Perge Ádám középső 23, Perge Gergely 41, Perge József 27, Perge Mihály 33, Perge Mihály 34, Sári János 25, Szabó Ferenc id. 30, Szabó Ferenc ifj. 26, Szabó Gergely István 30, Szabó István ifj. 27, Szabó József 20, Szajlai Pál 23, Szitka József 25, Tasi György 20, Tasi József középső 32, Tas Péter 40, Tót András 36, Tót István ifj. 40, Tót József 23, Zagyvai Imre 30, Zagyvai István 26, Zele Antal ifj. 28, Zele Márton középső 47, Zele Mihály 48

Tisztek: Antal Dávid földműves, őrmester 48 éves, Barta József földműves, tizedes 32 éves, Botsi Márton földműves, tizedes 45 éves, Breznay Károly kántor, 16. század alhadnagy, hadnagy 30 éves, Demkó Károly jegyző, kapitány 47 éves, Gál István id. földműves, tizedes 40 éves, Gál József kovács, dobos 34 éves, Gulyás József földműves, tizedes 26 éves, Kalo József földműves, tizedes 41 éves, Kalo József ifj. földműves, tizedes 45 éves, Kerek József asztalos, őrmester 37 éves, Kinaszt Ignác erdész, kapitány 46 éves, Matyovszki Bertalan haszonbérő, főhadnagy 32 éves, Nagy Gál József földműves, tizedes 39 éves, Novák György haszonbérő, hadnagy 23 éves, Orosz István molnár, hadnagy 28 éves, Pap István jegyző, hadnagy 48 éves, Zele József földműves, tizedes 38 éves, Zubeck Alajos orvos, 16. század, kapitány.

I. világháborús füzesabonyi katonák

III. rész

Hedry Lőrinc: Heves vármegye c. monográfiájában Antal László nevének egy rövid kis bejegyzést olvashatunk - apósa volt I. világháborús hősi halott.

Antal László: Kereskedő, Hangya ügyvezető, Füzesabony. 1895-ben, Füzesabonyban született. Iskoláit elvégezve földműveléssel foglalkozott. 1928 óta a Hangya fiók üzletvezetője. A temetkezési egyesület elnöke, községi képviselőtestületi tag. Első neje Antal Julianna volt, másodikor Hídvégi Terézt vette feleségül, kinek édesatyja hősi halált halt. Leányuk Margit.

Tizeshonvéd Mozgalom füzesabonyi tagjai

Czövek Mártonné füzesabonyi lakos jóváltából jutottunk a volt Magyar Királyi Miskolci 10. Honvéd Gyalogezred világháborús emlékalbumához, mely újabb, két füzesabonyi személy nevét tartalmazza.

Weisz József tartalékos főhadnagy, terménykereskedő, Füzesabony.

1912-13-ban szolgálta önkéntesi évét Kassán. 1914. aug. 3-án vonult be ezredük II. zászlóaljához Egerbe és a táborig ezreddel ment az orosz harctérre. Az ezred harcaiban küzdve, 1914. októberében súlyosan megbetegedett és kórházba került. Felgyógyulása után, 1914. dec. 2-án a szerb harctérre ment, ahol a 30. Honvéd gyalogezredhez nyert beosztást. Ennek kötelékében került a Kárpátokba, ahol az uzsoki harcokban súlyosan megsebesült. Kórházi kezelés után, 1915. májusában vonult be pótzászlóaljához Miskolcra, ahonnan május végén ment újból, most már a tizesekhez az orosz frontra. Részt vett Zalosce, Brest-Litowszk, majd a Stypamenti harcokban, amikor 1915. nov. végén Hajworonkánál másodszor is megsebesült. Felgyógyulása után segédszolgálatra osztották be, míg 1917. novemberében egy menetszázaddal a román frontra ment. Ott a 34. gyalogezredhez nyert beosztást, és mint századparancsnok harcolt. Később visszatért ezredéhez és 1918. júliusban, mint a 11. sz. parancsnok ment az olasz hadszíntérre. Az összeomlásig küzdött az ezred harcaiban. - Frontszolgálat 40 hónap.

Kitüntetései: Signum laudis a kardokkal, I. o. e. v. é., Bronz V. é. Kcsk., Se.é. és a török vasfélhold.

Török László tartalékos főhadnagy, községi jegyző, Füzesabony.

1914. aug. 1-én önként jelentkezett Egerben háborús katonai szolgálatra. Kiképzése után Rózsahegyre vezényelték síki-képzőnek, majd mint önálló sósztig parancsnok került a 10. Honvéd gyalogezredhez, és 1915. jan. 7-én ment az orosz harctérre. Az ezred harcaiban küzdve, a gorlicei áttörésben megbetegedett és kórházba került. Felgyógyulása után az év

augusztusában újból a táborig ezredhez ment a román harctérre, ahol 1917. márciusában a magyarosi ellentámadásban súlyosan megsebesült. 1918. máj. elején Albániába, Tiranába vezényelték, ahol a háború végéig teljesített szolgálatot. 1918. dec. 12-én nagyrészt gyalogosan tért haza. Frontszolgálat 21 hónap.

Kitüntetései: I. o. Ez. V. é., Kcsk., Seb. é. (2 sáv).

Érdemes néhány szót szólni arról is, hogy mit kell tudnunk az emlékalbumról és a miskolci 10. Honvéd gyalogezredről, melynek előszavában a következőt olvashatjuk - jelzem, 1939-ben vagyunk, a II. világháború kezdetének évében!

„Huszonöt éve, hogy hangos nótaszóval, a puskacsőben őszirózsával, a szemekben világverő elszántsággal hőmpölyögtek a csukaszürkébe öltözött menetszázadok Miskolc, Eger, Sátoraljaújhely utcáin a vasútállomás felé. És most, huszonöt év után újból kigyúlt négy sarkán a világ... Megindultak az emberáradatok a határok felé. Hadijelentéseket közölnek az újságok. Háborús készülődés lázában égnek a gyepük. Nem tudja senki, mit hoz a holnap. Mi virrad ránk: háború-e vagy béke?”

A 10. Honvéd Gyalogezred katonái 3 észak magyarországi megyéből vonultak be - Borsod, Heves és Zemplén területéről. A közhangulatot jól jellemzik a következő sorok:

„1914. év július végén vagyunk, szépen és forróan süt le a nap a magyar rónára! De hallgá! A nyári csend, mint egy tenger mormolása, szakítja meg az egész országban a nagy zsvaj! Elrendelték az általános mozgósítást. Örömmáorban úszik a nép apraja nagyja. Lelkesül mindenki a háborúért. Esküdzik és fogadkozik, ki a szerb, ki az orosz ellen óhajtana minél gyorsabban hadba szállni. Mindenki készül egy rövid, pár hónapig tartó háborúra...”

Emlékalbumukat Sassy Csaba, a volt 10-es honvéd Táborig Újság szerkesztője állította össze, mely 1939-ben Miskolcon jelent meg. Az emlékalbum írásainak alapját az ezred egykori két, volt segédtszjtjének, Kiss Kálmán és Petrik Ernő századosoknak a világháború 4 esztendeje alatt (1914-18) megjelent írásai képezik.

1918. november 3-án Trieszt felé vonulásuk közben olasz kézre került a 10. Honvéd ezred egész vonata az ezrediroda kocsiával együtt. Ekkor megsemmisült a 10. Ezrediroda összes irata: ezred napiparancsok, ezrednapló, hadászati feljegyzések stb. Az I. vh. befejezése után azt beszélték, hogy az elkobzott 10. Ezrediroda iratai Milánóban vannak az olasz hadi levéltárban, de ez sajnos nem igazolódott be, így az ezred történetét kutatók helyzete rendkívül megnehezült. Épp ezért értékesek a Táborig Újság összegyűjtött írásai, mert ezek a

fellelhető legközvetlenebb, hitelesnek mondható korabeli dokumentumok a sok helyen heroizáló megfogalmazások ellenére.

A volt Magyar Királyi Miskolci 10. Honvéd Gyalogezred mozgósított csapattestei a következők voltak: 10. Honvéd táborig ezred, a menetezred és a 10. Népfelkelő gyalogezred.

A csapatszállítások Miskolcra indultak meg először: elsőként a 10. Népfelkelő gyalogezredet mozgósítják, amiért - az album írásai szerint - zúgolódtak is a táborig ezred fiatal tisztjei. Attól féltek, hogy hamar vége lesz a háborúnak, s ők esetleg még egy ütközetben sem vesznek részt. Nem sokáig kellett azonban várakozniuk, aug. 17-én a táborig ezredre is rákerült a sor. Vasúti vagonokban szállították a katonákat az orosz front felé, nótaszó mellett:

„Cikázz lovam, cikázz utoljára;

Holnap megyünk nagy muszka országba...”

„A víg nóta az ország határáig tartott... amint a határt átléptük, elnémultak a nótás ajkak, magába zárkózott mindenki, s a várható komolyabb események előre vetették sötét árnyékukat.”

1914. augusztus 26-án Tarnawatkánál esett át a 10. Honvéd gyalogezred a tűzkeresztségen: hadászaton tudatlanul, gyakorlatlanul, kevés és gyenge tűzértséggel. Alig néhány géppuskával álltak szembe a haditapasztalattal rendelkező és sokkal modernebbül felszerelt, többszörös túlerejű ellenséggel.

Egy katonaköltő írja erről az ütközetről:

„De sok anya várja, de sok hives várja, hova lett a fia, hova lett párja...”

A mezőn tucatszám fekvő halottakat, nyöszörgő sebesülteket látva még a legbizakodóbb háborúpártiak is megdöbbenek, elbizonytalanodtak: kell-e nekünk a háború, mit az ország vezetői akartak, de az egyszerű nép fiainak kell megvívni a maga szörnyűségével, a családra háruló embertelen és értelmetlen áldozatvállalással? Sokan tudták már a választ, de kevesen merték kimondani. Soká lesz még az az idő, mikor a háborút a kezdetektől ellenző Ady szavait mindenki a saját sorsából merítve megérti, tudatosan a nemzet tragédiája összes következményével együtt.

„... Különös nyár -éjszaka volt.

*Az iszonyúság a lelkekre
Kaján örömmel ráhajolt,
Minden emberbe beköltözött
Minden ősenek titkos sorsa,
Véres szörnyű lakodalomba
Részegen indult a Gondolat.
Az ember büszke legénye,
Ki íme, senki béna volt:
Különös,*

Különös nyár -éjszaka volt...”

Füzesabony építészet-története

1945-2000-ig

III. rész

4. Középületek

A település 1945. előtt is több középülettel rendelkezett már. Ezek között kiemelkedő a vasúti állomás épülete, mely ma műemlék jellegű.

Ma is meglévő régi építésű középületek: a vasbolt, a Földhivatal, a posta, a régi község háza /ma iroda/, a Rákóczi úti patika, a „Kulacs” étterem a mellette lévő árudával, a Zrínyi úti iskolai napközi otthon, ugyanebben az utcában a Tsz. Irodaház /volt intézői épület/, a telepí tornyos iskola. Pusztaszikszón a kápolna műemlék. Ezek építészeti arculata az átalakítások miatt megváltozott, a „modernizáció” áldozatává váltak /pl. vasbolt/. A szerkezetileg is értékes épületek a boltzott, barokk-kori házak: múzeum, iskolai napközi otthon, Tsz-irodaház. Az országos műemléki védelem alatt állók /a templom, a kápolna, a vasútállomás/ mellett a többiek helyi védelemre méltók. 1945. után ezek az épületek funkcionálisan jól szolgálták a település intézményi igényeit, a külsőben ugyan „szenvedtek” a „modernizáció”-tól, de ez a divat ma már más irányt vett, inkább a visszaállítást tartjuk ma helyesnek.

1945 után épült új középületeink leírásánál a falusi és a telepí megbontást alkalmazzuk.

A volt Centrum-áruház /ma vegyes kereskedelmi-vendéglátó üzlet/. A Szövterv /Bp./ típusnak mondható terve szerint épült a Heves megyei Állami Építőipari Vállalat kivitelezésében, az 1970-es években. /ilyen van legközelebb Pétervásáran/. A telepítésnél valószínűleg a VÁTI városközpontra vonatkozó rendezési tervét vettük alapul. /az állomás épületre szélesebb rálátást biztosított a beépítési vonal/.

A Takarékszövetkezeti székház, felette 6 lakással, zártorúan csatlakozik az előbbi áruházhoz, egyébként sarokház lenne. A földszint + 2 emeletes épület vasbeton tartóvázas, lapostetős, loggiás, függőfolyosóval az udvaron. A tervét az Agrober /Eger/ készítette, kivitelezője a TANÉP /Eger/ volt. Utcai építési vonala az áruházét követi. A sarokház megjelenése a Széchenyi út felé építészeti megoldatlan /tömör „tűzfal”-hatású/.

A volt orvosi rendelő a Rákóczi út 52. szám alatti /ma irodaház, „zöld ház”-nak is

hívják az abonyiak/. A földszintes, magastetős épületet később bővítették lapostetős udvari szárnyal. /1999-ben ez is magas tetős kap/ Az utcai szárny valószínűleg típussterv alapján épült az 1950-es években. Az udvari szárnyat az 1960-as években a Hevesterv /Eger/ tervezte és a TANÉP /Eger/ kivitelezte.

Művelődési ház: Szabadonállóan települt a magastetős, kissé „szoc. reál” stílusú épület, az ún. nagytermes megoldással. A pincében, az akkori előírásnak megfelelően, életvédelmi helyiséggel. A tervezője Márkus Béla mérnök, kivitelezője a Heves megyei Állami Építőipari Vállalat jogelődje /valamelyik Nemzeti Vállalat egri vagy salgótarjáni székhellyel/. Az építés az 1950-es években történt, lakóház szanálásával nyert területen.

Mozi: Az előbbi művelődési ház bővítéseként épült a mozi, mely kapcsolódott a művelődési házhoz is. Az udvari szárnyba presszó került, mely önállóan is üzemeltethető. Ma az előcsarnok egy részéből házasságkötő terem lett. Itt található Benedek György falfestménye /sec-co-ja/. A mozi Hevesterv /Eger/ tervezte, a kivitelezés a TANÉP /Eger/ munkája, építés az 1960-as évek végén. A földszintes, lapostetős bővítés „visszahúzott” bejárati előtérrel, kijárati fedett térrel és egy kiülő terasszal a későbbi művelődési központ egy részeként volt tervezve.

A művelődési központ később „nevelési központ”-ként beépítési tervi szinten lett átértékelve /terv: Veres Zoltán, Egerterv 1983. év TSZ 82173/. Utána igazgatási tömbként az egész tömbre készült a rendezési terv /Veres Zoltán 1990. év/. A könyvtár az előbbi beépítési terv alapján került elhelyezésre, mint a művelődési ház - mozi épületegyüttes része, mely a gimnázium felé is kapcsolódott volna /legalább fedett folyosóval; ebből fűtési távvezeték, mint kapcsolat valósult meg/. A beépítés olvasó udvart /átriumot/ hozott létre, „ámbitus”-sal a mozi és a könyvtár felé. Tervezője Hevesterv /kb. 1985/, kivitelezője a költségvetési üzem.

A városháza épülete az igazgatási tömb „vezérépülete”, a maga alagsor + földszint +2 emelet lapostetős magasságával, nagy tömegével a városközpont legnagyobb épülete. Az épület járási tanács házként típussterv alapján épült kb. 1965-ben, a He-

vesterv volt a terv adaptálója, kivitelezője a TANÉP /Eger/, a lebonyolítást a Heves megyei Beruházási Vállalat /Eger/ végezte.

A gimnázium a tömb másik nagy tömegű épület együttese. Az épület típussterv alapján készült, a Hevesterv adaptálta /Harmat László/, a Heves megyei Állami Építőipari Vállalat kivitelezte az 1970-es években. A magas talajvíz miatt víztelenített munkagödör készült. /kazánházi rész/. Az épületre emeletráépítésként 50 fős diákszálló épült az 1980-as években. Terv: Hevesterv, kivitel: költségvetési üzem. Az épület bővítésére /ráépítés, magastetősítés, tornacsarnok/ tanulmányterv készült /terv: Veres Zoltán/.

Az Ifjúsági úti bútóráruház a gimnázium felvonulási épületéből „nőtte ki” magát.

A víztorony melletti kis út mentén az Egyetértés út sarkán épült egy tanácsi /utolsó/ beruházás: alul ABC-üzlet, felette lakásokkal. Tervezője: a Hevesterv-Eger kivitelezője a Költségvetési üzem. Ma a földszinten a MATÁV irodája - üzlete van. /Építés éve: 1990./

Ugyanezen út Rákóczi út sarkán áll a földszint + 2 emeletes orvosi rendelő és lakásokat tartalmazó sarokház. Tervezője: Agrober, kivitelezője a Költségvetési üzem. Építés éve 1988. A lapostetős divat végét jelzi a magastetős újra megjelenése.

Továbbhaladva a Rákóczi úton a déli irányba a „kis SZTK”-nak is nevezett egészségház épületét találjuk. A földszint + egyemeletes magastetős, szimmetrikus tömegű épület a kisvárosi utcaképbé jól illeszkedik. Előtte áll a várossá válás tiszteletére létesített díszkút /Illés Gyula szobrász alkotása/.

Az óvoda régi magja állítólag még a II. világháború előtt épült. A jó arányú földszintes házat később bővítették /terv: Tóthné Zele Mária/. Az udvari szárny az 1970-es években épült, amikor az óvoda kapacitása az eredeti 50 főről 200 főre nőtt /házilagos kivitel/. 1996-ban az óvodába települt a „falusi” bölcsőde, ugyanakkor egy 25 fős egységgel egészült ki az udvari szárny. /Terv: Dr. Veres Zoltán, kivitelező Lehó Antal/

A patika épülete eredetileg is patikának épült, de az 1960-as években korszerűsítették, ekkor tűnt el az utcai eklektikus homlokzat, sajnos, de visszaállítása még lehetséges.

Füzesabony Város Önkormányzat Képviselő-testületének 2001. 1. félévi munkaterve

Az ülés időpontja: 2001. február 20.

1. Javaslat Füzesabony Város Önkormányzatának.../2001. rendeletére, az önkormányzat 2001. évi költségvetési előirányzatairól /II. forduló/
- 2/ Javaslat a regionális hulladék-gazdálkodási koncepció kialakítására
- 3/ Javaslat közoktatás fejlesztési terv készítésére
- 4/ Tájékoztató a 2000. évben végzett felügyeleti ellenőrzésekről
- 5/ Egyebek

Az ülés időpontja: 2001. március 20.

1. Javaslat röntgengép céltámogatási pályázatára
2. Javaslat a Heves Megyei -Területfejlesztési Tanácshoz benyújtandó pályázatokra
3. Javaslat a 84/1999. /VII. 27./ sz. önkormányzati határozat végrehajtására
4. Egyebek

Az ülés időpontja: 2001. április 17.

1. Javaslat Füzesabony város Önkormányzatának .../2001. rendeletére, az önkormányzat 2000. évi költségvetési előirányzatainak teljesítéséről
2. Javaslat Füzesabony Város Önkormányzatának .../2001. rendeletére, a gyer-

mekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 5/1998. /III.7./ rendelet módosítására

3. Javaslat Füzesabony Város Önkormányzatának .../2001. rendeletére, a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 6/1998. /IV. 8./ rendelet módosítására
4. Javaslat az ivóvízminőség javítás címzett támogatási koncepciójának benyújtására
5. Javaslat hulladék-gazdálkodási ütemterv elfogadására
6. Javaslat szeméttelép rendezésére kiírt pályázat elbírálására
7. Javaslat a Városi Könyvtár igazgatójának megbízására
8. Tájékoztató az Okmányiroda működésének indításáról
9. Egyebek

Az ülés időpontja: 2001. május 15.

1. Javaslat rendezési tervmódosítások elfogadására
2. Javaslat a Széchenyi István Általános Iskola igazgatójának megbízására
3. Javaslat az oktatási intézmények pedagógiai programjának elfogadására
4. A Könyvelő Iroda vezetőjének beszámolója az iroda működésének tapasztalatairól, az időszerű feladatokról

5/ Tájékoztató Füzesabony és a térségéhez tartozó települések közbiztonságáról

6/ Egyebek

Az ülés időpontja: 2001. június 19.

1. Javaslat Füzesabony Város Önkormányzatának .../2001. rendeletére a 2001. évi költségvetési rendelet módosításáról
2. Javaslat a város teljes közigazgatási területe rendezési terve készítése felteteleinek meghatározására
3. Egyebek

Az ülés időpontja: 2001. július 17.

1. Javaslat Füzesabony Város Önkormányzat Képviselő-testületének 2001. II. félévi munkatervére
2. Tájékoztató az állandó bizottságok 2001. II. félévi munkatervéről
3. Tájékoztató a közmeghallgatáson elhangzott észrevételekre, javaslatokra tett intézkedésekről
4. Egyebek

Közmeghallgatások időpontja és helye:

2001. március 26 (hétfő) 18⁰⁰ óra: Városi Művelődési Központ

2001. március 27 (kedd) 18⁰⁰ óra: Teleki Blanka Általános Iskola

RENDELETEK, HATÁROZATOK

Füzesabony Város Önkormányzatának 1/2001. /I. 16./ rendelete, az alpolgármester, a bizottsági elnökök és tagok díjazásáról szóló többször módosított 22/1998. /XI. 17./ rendeletének módosítása
1.§.

A 3/2000. /I. 31./ rendelettel módosított 22/1998. /XI. 17./ rendelet 1. § az alábbiak szerint módosul:

A bizottsági elnökök részére havonként 38.500 Ft.

2.§.

A 3/2000. /I. 31./ rendelettel módosított 22/1998. /XI. 17./ rendelet 2. § az alábbiak szerint módosul:

A képviselő bizottsági tagok részére havonként 29.400 Ft

3.§.

A 3/2000. /I. 31./ rendelettel módosított 22/1998. /XI. 17./ rendelet 3.§ az alábbiak

szerint módosul:

A nem képviselő bizottsági tagok részére havonként 10.800 Ft.

4.§.

A 3/2000. /I. 31./ rendelettel beiktatott 3/A. § az alábbiak szerint módosul:

A társadalmi megbízatású alpolgármester részére havonként 77.000 Ft.

5.§.

Ezen rendelet 2001. január 1-jén lép hatályba.

Füzesabony, 2001. január 16

Dr. Zelei József Gulyás László
jegyző polgármester

Füzesabony Város Önkormányzatának 2/2001. /II. 20./ rendelete az önkormányzat és intézményei 2001. évi költségvetési előirányzatairól
1.§.

Füzesabony Város Önkormányzata a 2001. évi költségvetési rendelet eredeti

bevételi előirányzatát 943.715 eFt-ban, eredeti kiadási előirányzatát 943.715 eFt-ban határozza meg.

2.§.

A rendelet

- 1. sz. melléklete: Füzesabony Város összes pénzforgalmi bevételeit és kiadásait,

- 2. sz. melléklete: Füzesabony Város működési és felhalmozási pénzforgalmi mérlegét

- 2/a. sz. melléklete: Füzesabony Város Kisebbségi Önkormányzatának működési és felhalmozási mérlegét

- 3. sz. melléklete: Füzesabony Város bevételi előirányzatait címrendes bontásban,

- 4. sz. melléklete: Füzesabony Város kiadási előirányzatait címrendes bontásban,

- 5. sz. melléklete: Füzesabony Város állami támogatásait jogcím szerint

- 6. sz. melléklete: Felhalmozási kiadások célonkénti bontásban